

Nr 191

Av herr Arvidson, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till konstnärsbelöningar.

I bilaga 10 till statsverkspropositionen (ecklesiastikdepartementet) hemställs under punkt [6] om ett förslagsanslag på 300 000 kronor till *konstnärsbelöningar*. Det är här fråga om en helt ny form av kulturstöd. Departementschefen anser den vara »en värdefull komplettering och förstärkning av det nuvarande stipendiestödet».

Kungl. Maj:ts förslag innebär att »personer, som genom konstnärlig verksamhet gjort mycket betydande insatser inom svenskt kulturliv», tillförsäkras en minimiinkomst, uppgående till fem gånger det basbelopp, som gäller jämlikt lagen den 25 maj 1962 om allmän försäkring. Då detta basbelopp för närvarande uppgår till 4 800 kronor, blir ifrågavarande minimiinkomst fastställd till 24 000 kronor i dagens penningvärde. I den mån innehavaren av konstnärsbelöning inte har egna inkomster som uppgår till detta belopp, skall staten tillskjuta mellanskillnaden, dock högst 19 200 kronor (fyra gånger basbeloppet) i dagens penningvärde. Det föreslås, att 25 sådana belöningar utdelas och att alla konstnärskategorier skall komma i fråga. Innehavarna utses av Kungl. Maj:t efter förslag från de fyra stipendieutdelande korporationerna (för författarna och översättarna av styrelsen för Sveriges författarfond, för målare, skulptörer etc av Akademien för de fria konsterna efter hörande av Konstnärernas riksorganisation, för tonsättarna av Musikaliska akademien efter hörande av föreningen Svenska tonsättare och för övriga konstnärer den konstnärstipendienämnd som tillsätts av Konstnärliga och litterära yrkesutövaras samarbetsnämnd (KLYS).

Den nya stödformen är avsedd att lösa de konstnärliga yrkesutövarnas trygghetsproblem. Belöningsinnehavarna tryggas mot för låg inkomst och mot inkomstvariationer. De får sin ålderspensionering säkerställd. De får möjlighet att avstå från förvärvsarbete av icke konstnärlig art för att helt ägna sig åt sin egentliga uppgift. Stödformen är vidare så konstruerad, att utgifterna för statsverket blir måttliga. Vid det relativt exklusiva urval, som måste göras så länge antalet belöningsinnehavare begränsas till 25, kan det rent av tänkas, att det inte blir några utgifter alls för statsverket. Kvar står då trygghetsgarantien, som har psykologisk betydelse och medger en rationell livsplanering.

Den nya stödformen har inom de skilda konstnärorganisationerna väckt

livligt intresse och åtskillig debatt. Man erkänner oförbehållsamt statsmakternas goda vilja att lösa konstnärernas trygghetsproblem och understryker speciellt värdet av att pensionsfrågan ordnas. Å andra sidan har man åtskilliga invändningar mot den nya stödformens konstruktion.

Man frågar sig, om en inkomst på 24 000 kronor inte är alldeles för låg för de exklusiva konstnärer »som gjort mycket betydande insatser inom svenskt kulturliv». Beloppet synes snarare vara anpassat för ett urval av 1 000 konstnärer än för de 25, som nu föreslås. Man förutsätter, att det är fråga om en försöksverksamhet och att antalet konstnärer som erhåller konstnärsbelöning skall kunna ansenligt vidgas.

Man pekar vidare på att innehavaren av konstnärsbelöning — i den mån han nöjer sig med 24 000 kronors-standard — kan frestas att inte tillvarata sina ekonomiska möjligheter. Inte så att förstå, att han som konstnär skulle lägga armarna i kors; som belöningsinnehavare kommer endast sådan konstnär i fråga, om vilken man vet att hans konstnärliga lidelse är så stor att han, om han får ekonomisk trygghet, kommer att fortsätta sitt konstnärliga arbete lika intensivt eller intensivare än tidigare. Men han blir mindre intresserad av att omsätta sin konstnärliga produktion i pengar. En målare kan frestas att sänka priset på sina tavlor eller att ge bort dem, eftersom han inte förlorar något på detta, ja det kan tänkas att han vägrar att sälja sina tavlor och samlar dem på hög, till exempel för sina barns räkning. En författare kan nöja sig med lägre honorar för en bok — kanske får han av förläggaren höra, att han utan egen förlust kan medge förläggaren bättre villkor. Härtill kommer, att belöningsinnehavaren går miste om den tillfredsställelse som dock ligger i att få ekonomisk ersättning för ett utfört arbete.

Den lösning man från konstnärshåll eftersträvar är att varje konstnär av betydelse av det allmänna tillerkändes ett årligt belopp av t. ex. 24 000 kronor, som skulle utgöra grunden för hans ekonomi, men med rätt för honom att därutöver, utan avdrag, få skaffa sig de inkomster på sin produktion som han kan uppnå.

I dagens situation är det emellertid angeläget, att den nu föreslagna stödformen får en sådan konstruktion att de ovan påtalade olägenheterna elimineras. Det är nödvändigt att tillämpa sådana reduktionsregler, att konstnären får intresse av att tillvarata sina egna ekonomiska möjligheter. Härmed föreslås, att följande regel tillämpas.

Från konstnärens egen inkomst fråndras basbeloppet; hälften av återstoden dras från maximibelöningen 19 200 kronor, och resten utbetalas som statligt tillägg.

Om konstnären har en egen inkomst på 12 000 kronor (det medeltal propositionen räknar med), dras därifrån 4 800 kronor. Resten, 7 200 kronor, halveras. Det blir 3 600 kronor, som skall dras från 19 200 kronor. Man får då fram ett statligt tillägg på 15 600 kronor (i stället för propositionens

12 000 kronor). Konstnärens sammanlagda årsinkomst blir 27 600 kronor (i stället för propositionens 24 000 kronor). Hur detta system verkar i jämförelse med propositionens framgår av följande tabell, där första spalten upptar konstnärens egen inkomst, andra spalten det statliga tillägget och tredje spalten konstnärens sammanlagda inkomst (propositionens siffror inom parentes):

4 800	19 200	(19 200)	24 000	(24 000)
10 000	16 600	(14 000)	26 600	(24 000)
12 000	15 600	(12 000)	27 600	(24 000)
20 000	11 600	(4 000)	31 600	(24 000)
24 000	9 600	(0)	33 600	(24 000)
30 000	6 600	(0)	36 600	(30 000)
43 200	0	(0)	43 200	(43 200)

Härmed vinnes, att konstnären behåller intresset för att skaffa sig så stora egna inkomster som möjligt. Samtidigt blir inkomstgränsen rimligare. Kostnaderna för statsverket blir större, men någon betydande ökning är det inte fråga om. I stället för $25 \times 12\,000$ kronor = 300 000 kronor måste förslagsanslaget utgå med $25 \times 15\,600$ kronor = 390 000 kronor.

Med hänvisning till ovanstående föreslås,

att riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beslutar om 25 konstnärbelöningar,

att riksdagen beslutar om regler för detta konstnärstöd i huvudsaklig överensstämmelse med här ovan angivna riktlinjer, samt

att riksdagen till *Konstnärbelöningar* anvisar ett förslagsanslag av 390 000 kronor.

Stockholm den 23 januari 1964

Stellan Arvidson